

דעיכת כוח ההנהגה של השמאל הישראלי

מאת האלוף (מיל') גרשון הכהן

מבט מבס"א מס' 1,939, 21 בפברואר 2021

תקציר: לא תפנית חילונית חוללה את המעשה הציוני של מפלגות הפועלים אלא תפנית בהבנת חובתו המעשית של היהודי למאמץ לגאולת עם ישראל. התכשורת השמאל לחיבור מחודש זה למורשת היהדות היא הסיבה העיקרית לאובדן דרכו להנהגה הלאומית.

"עם ישראל בשביל מה אתה חי?" שאל א"ב יהושע, והוסיף: "לא ההישרדות היא מעלה, אלא כיצד היא נעשית, מה תוכנה, מה ערכיה ובעיקר מה מחירה." למפלגות הפועלים החלוציות היה בשאלות אלה סיפור יהודי גדול. לשמאל הישראלי של המאה העשרים ואחת, אין כיום סיפור יהודי משכנע.

יונתן שם אור במאמרו "חמורים מחפשים משיח" (ליברל ינואר) הציע אבחון לטעויות העבר ושגיאות העתיד של השמאל הישראלי. "הציונות נוסדה בידי אנשים חילוניים", קבע. מכאן המליץ על התיקון: "מי שרוצה להוביל את השמאל, מוכרח לצאת גם נגד הדת, גם נגד הדתיים". הימין הישראלי תלוי לטענתו בדתיים ובאמונתם ש"הארץ שייכת ליהודים כי ככה כתוב בתורה". אלא שהיה זה לא אחר מדוד בן-גוריון שהצהיר בהופעתו בפני וועדת פיל הבריטית בינואר 1937: "התנ"ך הוא המנדט שלנו... זכותנו ההיסטורית קיימת מראשית היות העם היהודי והצהרת בלפור והמנדט הבריטי באו לשם הכרת הזכות הזאת ואישורה".

הדרך החילונית-ליברלית הנאבקה בעשורים האחרונים על מעמדה במרחב הציבורי מבקש לשכנע כי הציונות הייתה ביסודה חילונית. נכון שבאמות המידה של בני ברק ההלכתית היו בן-גוריון וברל כצנלסון חילונים גמורים. אולם עיון בכתביהם מלמד כי יותר משהמהפכה הציונית ביטאה מעבר מהתנהלות דתית להתנהלות חילונית היא ביטאה שינוי במסגרת ההתייחסות המכוננת את המעשה הדתי. בכתביו ובנאומיו השתמש בן-גוריון במודע במושגים יהודיים טעוני תוכן דתי. בדיון במועצת ההסתדרות בפברואר 1937, קבע לדוגמה: "הגדרת ה'מטרה הסופית' של הציונות אינה אלה הגאולה המלאה והשלמה של העם היהודי בארצו. קיבוץ גלויות, קוממיות לאומית". וכך גם במגילת העצמאות: "אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב היישוב בעלייה ובבניין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל". ראוי להכיר בהבדל המהותי בין שאיפה לכינון לא יותר ממדינת חוק אזרחית ש"כיף לחיות בה" לבין שאיפת הגאולה הנצחית.

תפילת "תקע בשופר גדול לחירותנו ושא נס לקבץ גלויותינו" היא כמובן טקסט דתי. נאום פוליטי, גם אם שזורות בו המילים "קיבוץ גלויות" ו"גאולה", נחשב על-פי הקשרו למשהו אחר שכביכול אינו דתי. זו ההפרדה לה הטיפה הגישה המודרנית בין הדתי לבין הפוליטי ובין הדתי לבין הלאומי. הציונות שהשיבה את היהודים לעשייה לאומית פוליטית מוצגת על-פי דרך חשיבה זו כמעשה חילוני. אלא שבניגוד להוגים חילוניים הרואים תקלה בהגדרת הזהות היהודית באורח שאינו מפריד בין הדתי לבין הלאומי דבק בן-גוריון בחיבור הייחודי והבלתי נפרד בין שני הממדים: "הדת היהודית היא דת לאומית, ובה נספגו כל התכנים ההיסטוריים של עם ישראל מאז היותו ועד היום ולא קל להפריד בין הצד הלאומי ובין הצד הדתי."

מול ההתנגדות החרדית לציונות טרח בן-גוריון להדגיש כי לא זו בלבד שאינו פונה עורף למורשת הדורות היהודית אלא בדיוק ההיפך: פניו לחיבור מחודש למורשת היהדות של "רבי עקיבא, המכבים, עזרא ונחמיה, יהושוע בן נון, משה רבנו". התכחשות לחיבור זה היא הסיבה העיקרית לאובדן דרכו של השמאל להנהגה הלאומית.

המאמר התפרסם בגיליון פברואר של ליברל.

* אלוף (מיל') גרשון הכהן הוא עמית מחקר בכיר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים. שירת בצה"ל במשך ארבעים ושתיים שנים. פיקד על חיילים בקרבות מול מצרים וסוריה. לשעבר מפקד גיס ומפקד המכללות הצבאיות.